

vestlandsindeks™

KVARTALSVIS FORVENTNINGSINDEKS FOR VESTLANDSK NÆRINGS LIV

Optimisme i Sogn og Fjordane

ROLIGERE NEDGANG

Vestlandsindeks 4/2015 viser at den negative utviklingen fortsetter, men i et roligere tempo. Rogaland har lenge opplevd svakest optimisme. Nå flater den negative trenden i Rogaland ut.

LYSPUNKTET SOGN OG FJORDANE

Utviklingen i Sogn og Fjordane går motstrøms, og viser gjennomgående stor optimisme på en rekke parametere.

OPTIMISMEN REDUSERES I HORDALAND

Utviklingen i Hordaland viser en kraftig svekkelse og annenhånds ringvirkninger av oljebremsen begynner nå å gjøre seg gjeldende i sterkere grad også i Hordaland.

Fakta om Vestlandsindeks

Vestlandsindeks er en kvartalsvis temperaturmåler for næringslivet på Vestlandet utarbeidet av Sparebanken Vest i samarbeid med Respons Analyse, og ble første gang presentert februar 2012.

Dette er den 16. utgaven av Vestlandsindeks, og undersøkelsen ble gjennomført blant 700 bedrifter i perioden 27. oktober – 6. november 2015. Bedriftene er tilfeldig utvalgt med to eller flere ansatte, fordelt på 200 bedrifter i Rogaland, 200 bedrifter i Hordaland og Møre og Romsdal og 100 i Sogn og Fjordane. Respondentene blir spurt om viktige indikatorer som for eksempel etterspørsel, sysselsetting, investering og markedsutsikter de tre foregående månedene og hvordan de forventer at utviklingen skal bli neste halvår.

Vestlandsindeks kan være mellom 0 og 100. Et tall over 50 indikerer at bedriftene har et positivt syn på den økonomiske situasjonen og utviklingen, mens et tall under 50 indikerer pessimisme.

For fjerde kvartal 2015 viser Vestlandsindeks en resultatindeks på 57,3 og en forventningsindeks på 57,9. Resultatindeksen viser bedriftenes opplevelse av markedssituasjonen de siste tre måneder mens forventningsindeksen viser bedriftenes forventninger til markedssituasjonen de neste seks måneder. Tilsvarende tall for fjerde kvartal 2014 var 61,6 og 63,2.

Roligere nedgang

Vestlandsindeks 4/2015 viser at den negative utviklingen på Vestlandet fortsetter, men i et roligere tempo. Vestlandsbedriftene melder om en svakere utvikling siste tre måneder og resultatindeksen faller. Også i dette kvartalet faller forventningsindeksen mer enn resultatindeksen. Sogn og Fjordane skiller seg positivt ut på Vestlandet.

Resultatindeksen viser hvordan bedriftene på Vestlandet har opplevd den økonomiske situasjonen de siste tre måneder. I fjerde kvartal faller resultatindeksen noen tideler til 57 og noterer seg på nok et bunnivå, men er fortsatt over 50 som indikerer optimisme. De fleste underindekser trekker ned med enkelte unntak.

Forventningsindeksen, som viser forventet utvikling neste seks måneder, viser et noe kraftigere fall, til 58. Avstanden mellom resultat- og forventningsindeksen

har aldri vært så liten som i fjerde kvartal, og antyder at den optimistiske fremtidstroen som har kjennetegnet vestlandsbedriftene de siste fire år er i ferd med å svinne hen.

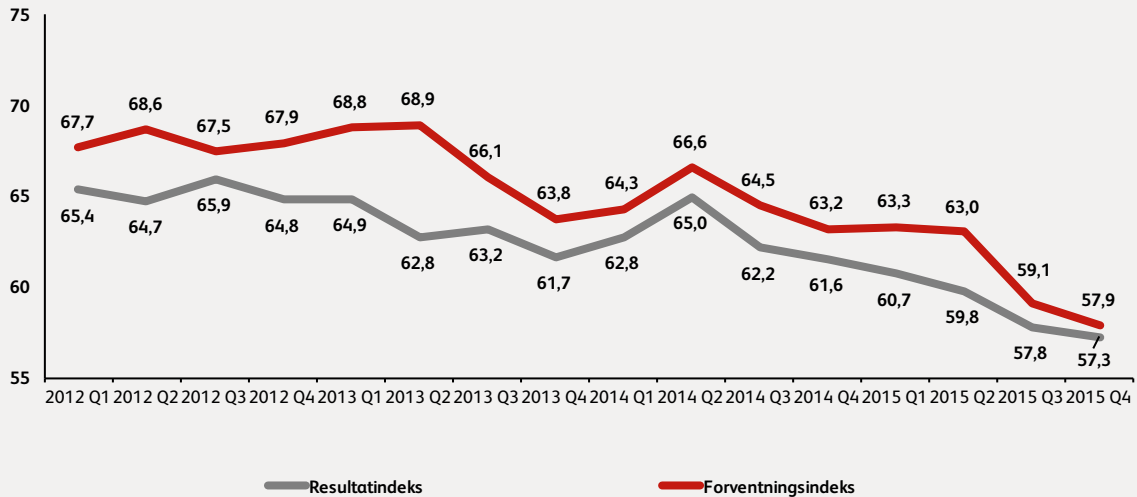
Rogaland flater ut, Hordaland ned

Rogaland er det vestlandsfylket som har opplevd svakest optimisme siste halvannet år, og resultatindeksen for siste tre måneder er intet unntak. Ser vi på Stavanger by isolert sett havner resultatindeksen for fjerde kvartal under 50 for første gang.

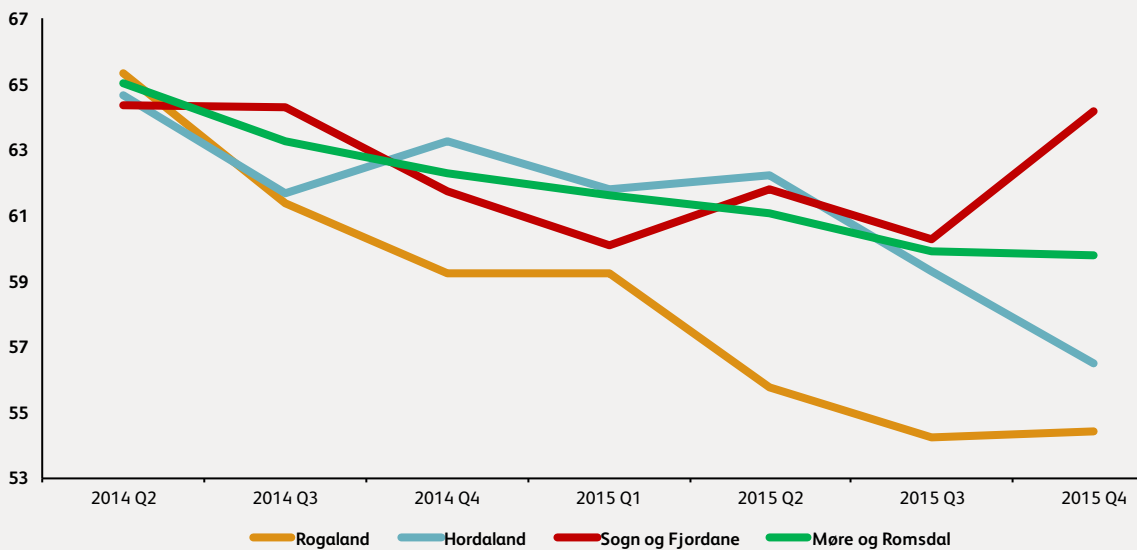
Imidlertid ser vi nå at den negative trenden i utviklingen i Rogaland flater ut, mens utviklingen i Hordaland derimot viser en kraftigere svekkelse. Fallet i Hordalands resultatindeks tyder på at annenhånds ringvirkninger av oljebremsen nå begynner å gjøre seg gjeldende i sterkere grad også i Hordaland.

Rogaland og Møre og Romsdal forblir på samme nivå som i tredje kvartal, mens Sogn og Fjordane går opp til 64 poeng.

Resultat- og forventningsindeks

Resultatindeks etter fylke

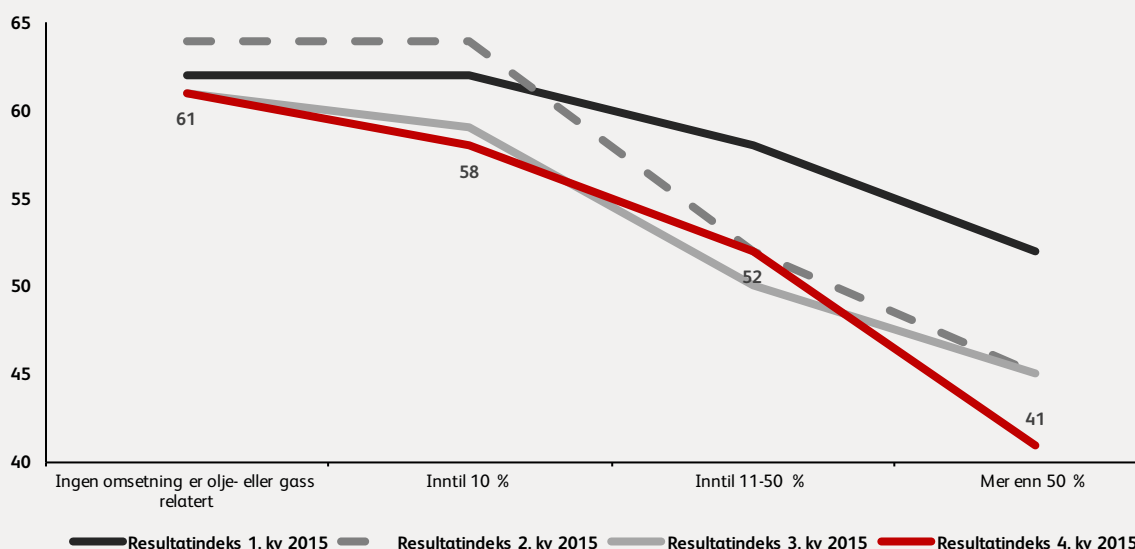
Fordelt på næringer er det særlig *Overnattings og servicevirksomhet* og *Industri, kraft og oljeutvinning* som trekker ned resultatindeksen. *Jordbruk, skogbruk og fiske* og *Eiendom og finans* er de to næringene som skiller seg positivt ut med en oppgang på respektive fire og tre poeng.

Pessimisme i de mest oljerelevante bedriftene

Bedriftene melder om en synkende etterspørsel og majoriteten av de spurte bedriftene svarer at dårlig etterspørsel er hovedårsaken til den negative markedsutviklingen. Grafen på neste side viser

resultatindeksen versus hvor oljeavhengig omsetningen er. Den viser at for bedrifter, hvor mer enn 50 % av omsetningen er relatert til olje- og gass, så fortsetter den negative trenden fra forrige kvartal, og resultatindeksen havner på 41. Samtidig viser figuren at for bedrifter som ikke har omsetning relatert til olje- og gass er resultatindeksen uforandret på 61 fra forrige kvartal. Dette viser med all tydelighet at oljepåvirkning eller ikke styrer hvorvidt optimismen eller pessimismen rår.

Resultatindeks i forhold til oljeavhengighet

Hordaland tynger forventningene

Forventningsindeksen, som indikerer Vestlands-bedriftenes forventninger til utviklingen de neste seks måneder, faller mer enn resultatindeksen, men er fortsatt høyere enn resultatindeksen. Differansen mellom de to indeksene forsetter imidlertid å krympe.

Alle næringsgrupper utenom *jordbruk, skogbruk og fiske og forretningsmessig, faglig, vitenskaplig og teknisk tjenesteyting + IKT* faller på forventningsindeksen.

Hordaland er det fylket som opplever det kraftigste fallet i forventningsindeksen. Rogaland forblir på

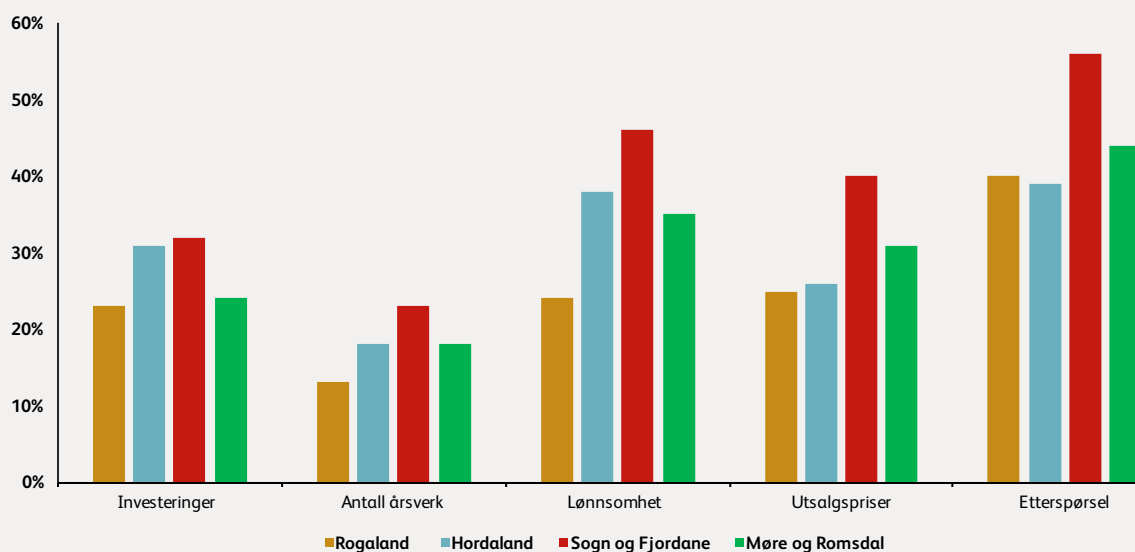
samme nivå som tredje kvartal, mens Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane opplever en liten økning.

Sogn og Fjordane motstrøms optimister

Gjennomgående finner vi den største optimismen i Sogn og Fjordane.

Andelen som forventer en økning i faktorene etterspørsel, investeringer, sysselsetting og utsalgspriser er størst i Sogn og Fjordane.

Andel av bedriftene som har positive forventninger til:

Det er spesielt tre næringsgrupper som er svært positive til det neste halvåret i Sogn og Fjordane. Det er *Overnatting- og serveringsvirksomhet, Forretningsmessig, faglig, vitenskaplig og teknisk Tjenesteyting + IKT* samt *Industri, kraft og oljeutvinning*.

En fordelaktig kronekurs kan være forklaring på hvorfor spesielt reiselivsbedrifter og eksportorienterte industribedrifter ser lyst på det neste halvåret.

Synkende etterspørsel trekker ned

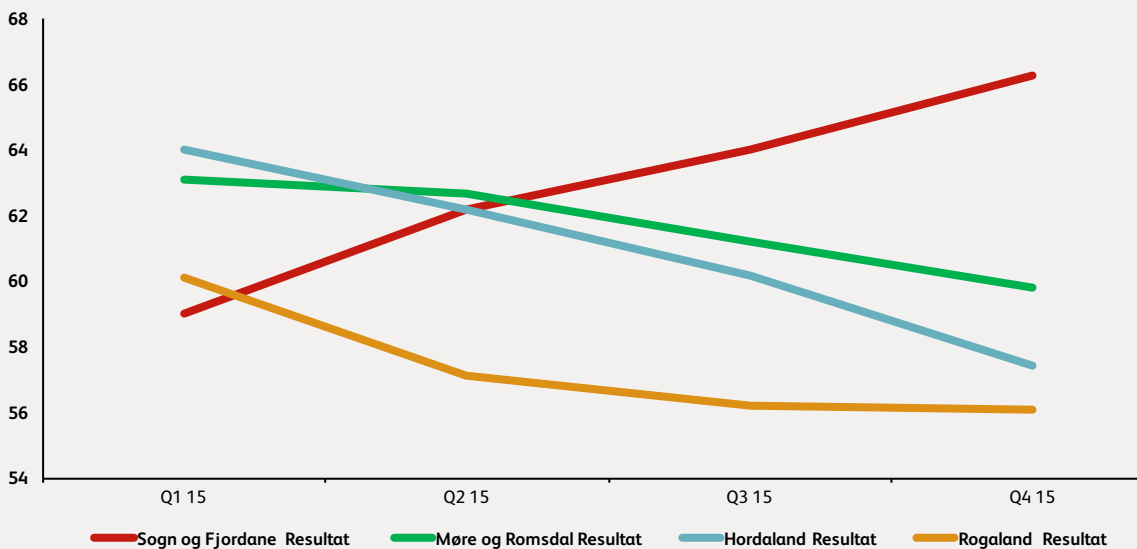
Bedriftene melder om synkende etterspørsel og majoriteten av de spurte bedriftene svarer at dårlig etterspørsel er hovedårsaken til den negative markedsutviklingen siste tre måneder.

Den største etterspørselssvikten finner vi innen næringsgruppen *Industri, kraft og oljeutvinning* og i

Hordaland. Dette stemmer overens med bildet som fremkommer i SSBs investeringstelling for fjerde kvartal 2015, som viser at samlede investeringer for 2016 anslås nå til å bli 5,4 % lavere enn tilsvarende tall for 2015. Den forventede nedgangen i 2016 har sin bakgrunn i at det nå indikeres et klart fall innenfor olje- og gassvirksomheten, men fallet dempes av at anslagene indikerer økte investeringer innenfor industri og kraftforsyning.

Ordrestopp og prosjektsutsettelse blant de store oljeselskapene er naturlige forklaringer på at ordrestømmen og etterspørselen til underleverandører går ned. Mens flere av de store direkte oljeeksponerte bedriftene er lokalisert i Rogaland, har Hordaland en stor andel bedrifter som er mer indirekte eksponert mot olje- og gassnæringen.

Utvikling etterspørsel siste tre måneder

Til tross for at Hordaland opplever det største fallet i etterspørsel er fremdeles andelen som svarer at utviklingen i etterspørsel har vært negativ størst i Stavanger. Totalt svarer 43 % av bedriftene med mer enn 50 % av omsetningen knyttet til olje- eller gassrelatert virksomhet at utviklingen i etterspørsel har vært negativ. Av bedrifter uten noen tilknytning til olje eller gass svarer kun 12 % at utviklingen har vært negativ.

Sogn og Fjordane går også her motstrøms, og bremser noe av den negative etterspørselsutviklingen på Vestlandet. En av forklaringene på dette kan være

at fylket har mye næringsvirksomhet innen industri og kraftforsyning, og mindre oljerelatert virksomhet sammenlignet med de øvrige vestlandsfylkene.

Ser fortsatt lav etterspørsel fremover

Den negative utviklingen i etterspørsel er forventet å fortsette og forventningsindeksen for etterspørsel faller i fjerde kvartal. Alt i alt svarer 42 % at de har positive markedsutsikter for neste halvår, det er ned fra 48 % i forrige kvartal og 53 % i samme kvartal i fjor.

Særlig trekker næringsgruppen *Shipping, transport og lagring* ned etterspørselsforventningene. Her venter 32 % av bedriftene et fall i etterspørsel neste halvår. Andelen negative svar er positiv korrelert med andelen av omsetningen som er olje- eller gassrelatert.

Vestlandsindeks 4/15 viser at den største etterspørselsoptimismen finnes i næringsgruppen *Jordbruk, skogbruk og fiske*, idet 57 % av disse bedriftene forventer positiv utvikling.

Utsalgsprisene vil øke

I løpet av 2015 har den norske kronkursen svekket seg betydelig. Det er til gunst for eksportbedrifter, men tynger norske bedrifter som handler innsatsvarer fra utlandet, eksempelvis varehandelsbedrifter.

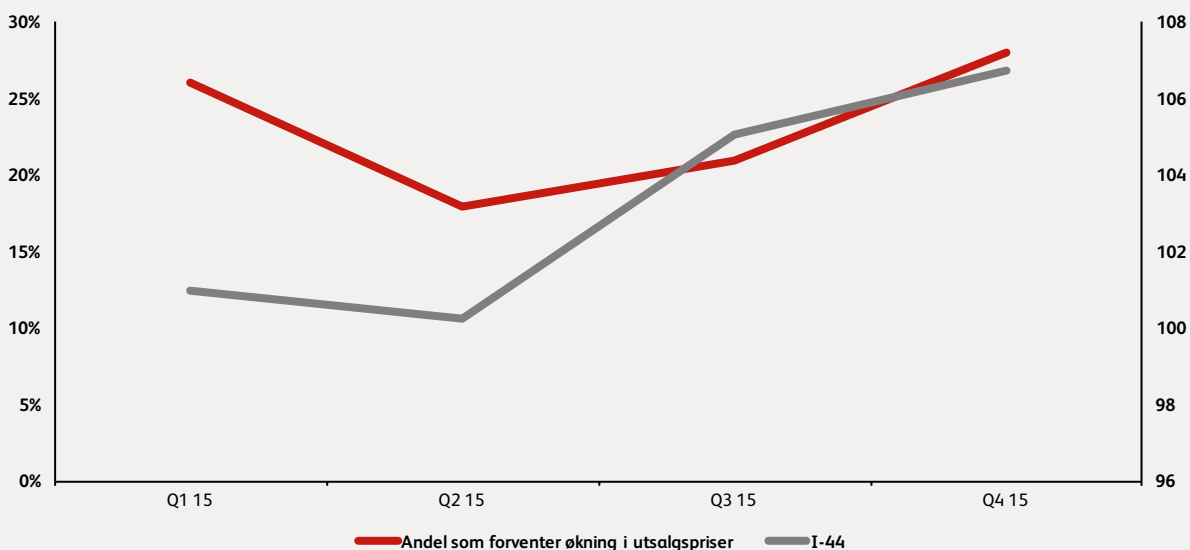
Fra bedriftenes ståsted betyr økte innkjøpskostnader svekket lønnsomhet, og det vil ofte være noe treghet i en bedrift før slike økte innkjøpskostnader kan veltes over på prisene og kundene. Utviklingen i utsalgspriser

og lønnsomhet i år tyder derimot på at bedriftene så langt har måtte ta denne kostnaden selv. Til tross for en økning i den importveide kronkursen viser Vestlandsindeks at utsalgsprisene har falt jevnt i 2015 frem til fjerde kvartal. Kombinert med svakere etterspørsel i norsk økonomi har dette bidratt til å dempe lønnsomheten til bedriftene.

Vestlandsindeks 4/15 viser at i fjerde kvartal økte 18 % av bedriftene utsalgsprisene. Majoriteten av disse bedriftene finner vi innen *varehandel, bilverksteder og annen tjenesteyting*. Her har 29 % økt prisene.

Fremover er det imidlertid ventet sterkere oppgang i utsalgspriser. Da svarer nemlig 28 % at de vil øke prisene i løpet av de neste seks månedene, sammenlignet med 21 % i tredje kvartal. Innen næringen *varehandel, bilverksteder og annen tjenesteyting* svarer 36 % at de vil øke prisene neste halvår, og hele 83 % av disse sier det skyldes økte kostnader.

Forventet utsalgspris mot importveid kronkurs (I-44)

Hva nå med arbeidsledigheten?

Underindeksen for sysselsetting er fortsatt den svakeste av alle underindekser i Vestlandsindeks 4/15, men forblir uendret fra tredje kvartal.

Forventningene til utviklingen i sysselsetting neste seks måneder fortsetter derimot å falle og lander nå på 51. Dette tilsier at overvekten av positive bedrifter med hensyn på forventet utvikling i sysselsetning er marginal.

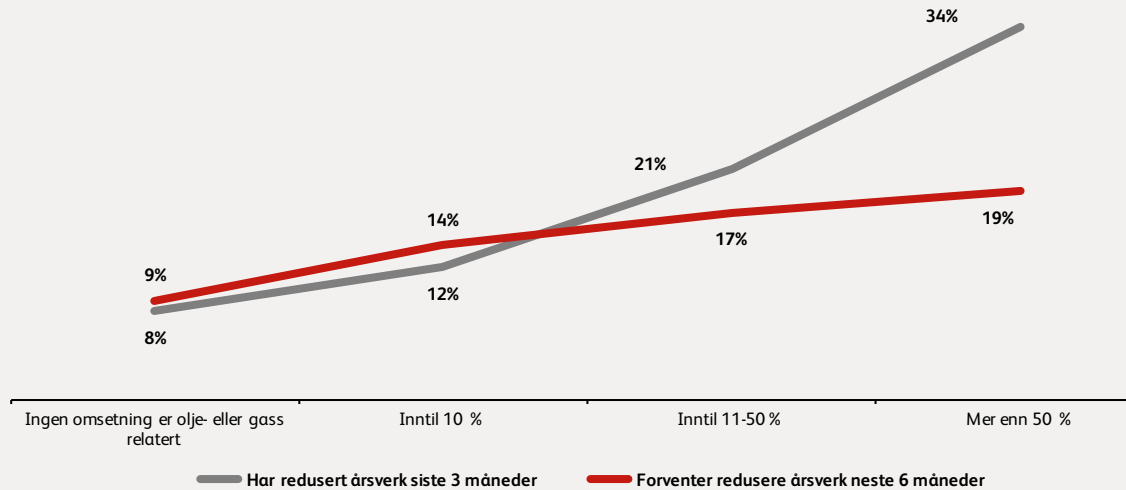
Tall fra NAV viser at det er i Rogaland den største økningen i arbeidsledighet har funnet sted siste år, grunnet nedbemanning i olje- og gass relaterte virksomheter.

Vestlandsindeks 4/15 bekrefter at Rogaland og olje- og gassrelaterte bedrifter til nå har vært områdene hvor de mest dramatiske endringene i sysselsetting har funnet sted. Samtidig antyder indeksen at denne utviklingen nå forplanter seg over på andre områder og regioner.

Til tross for at olje- og gassrelaterte bedrifter reduserer antall årsverk mest, er nå forventet reduksjon lavere enn faktisk reduksjon siste tre måneder. En slik utvikling kan tyde på at den store nedskaleringen i oljerelaterte virksomheter vil bremse neste seks måneder og at antall varslede nedbemanningsrunder kan synke.

For bedrifter med liten eller ingen tilknytningen til olje- og gasssektoren forventes det noen flere nedbemanninger fremover, enn det som var i tredje kvartal. En slik utvikling indikerer at behovet for nedbemanning nå flytter seg fra olje- og gassrelaterte bedrifter til resten av økonomien på Vestlandet.

Reduksjon i årsverk

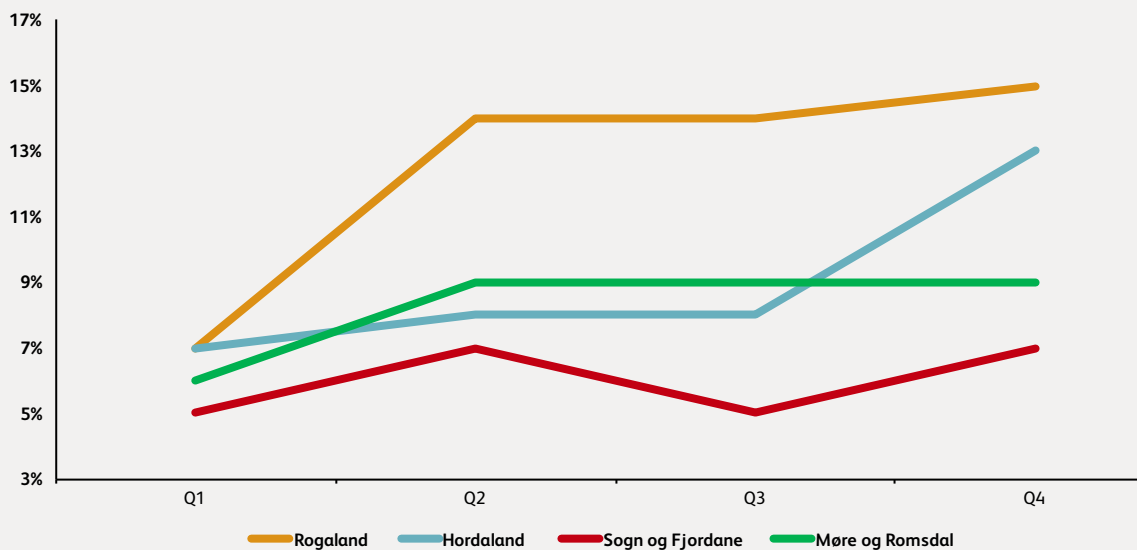

Hvor kommer de neste nedbemanningene?

Det er fremdeles Rogaland som forventer å redusere antall årsverk mest de neste seks måneder, men avstanden ned til Hordaland har i fjerde kvartal krympet betydelig. Mens forventningen i Rogaland ikke har endret seg mye de siste tre måneder, har

andelen som forventer å redusere antall årsverk i Hordaland økt med 5 %-poeng. Vestlandsindeks 4/15 finner klare tegn på at andre bølge av ringvirkninger fra olje- og gasskrisen nå forplanter seg videre fra oljefylket Rogaland til nabofylket.

Forventning om reduksjon i antall årsverk fordelt per fylke

VESTLANDSINDEKS.NO

